

det er vel et Spørgsmaal, om det virkelig er saa meget lettere at være Lærer for de mindre Børn, naar der skal finde en for dem passende Undervisning Sted. Men Hovedspørgsmaalet med Hensyn til disse Bestemmelser i §§ 4—9 er dog dette: Er det rigtigt at samle Reglerne om Undervisningens Raamaal for By og Land under Et? Er det rigtigt, at Paragraferne affattes saaledes, at man faar det bestemte Indtryk, at Administrationen og Lovgivningsmagten tro, at Almueundervisningen staar paa det samme Trin paa Landet og i Byerne? Er dette virkelig Tilfældet? Er det sande Forhold dog ikke dette, at der i det Hele taget er gjort langt Mere for denne Undervisning i Kjøbstæderne end paa Landet? Vi maa jo her sammenligne de større Landkommuner med de større Kjøbstadkommuner de mindre med de mindre og saa se, hvorledes der er sørget for Undervisningen paa de forskellige Steder. Og hvad der her gjælder om disse Bestemmelser i §§ 4—9, maa, saa vidt jeg kan se, i endnu højere Grad gjælde om de følgende. Er det ikke der aldeles klart, at man ved at ville samle Opmuntringsforfristerne, om jeg saa maa sige, i en Kamme, faar et urigtigt Billede baade af det, der er naaet, og det, der efter Rimelighed kan naas? Hovedsynspunktet ved Bestemmelserne i §§ 10—11 er jo at stille Kommunerne friere, saaledes at de ikke møde særlige Vanskeligheder ved at bevilge Udgifter til Skolevæsenets Udvikling, som ikke ere lovbefalede. Men er der ikke i den Henseende en kendelig Forskjel mellem Landkommunerne og Kjøbstadkommunerne? Lægger jeg feil, naar jeg tror, at, naar ikke Skolelovgivningen indeholder særlig Gjenmæl til frivillige Skoleudgifter, saa maa de Tilskud, som fra Amtsrådet kunde være at give til en yderligere Udvikling af Skolevæsenet, falde ind under de strenge Bestemmelser om de Former, som efter Landkommunalloven skulle iagttages, dersom en Udgift skal gjøres, som ligger udenfor de regelmæssige? Men er derimod ikke Forholdet i Kjøbstæderne det, at der i saa Henseende intet andet Bånd paa den kommunale Styrelses Liberalitet er end det, der ligger i den almindelige Forpligtelse i Loven af 1868 om Grændsen for den aarlige Bestatnings Stigen? Anser man ikke en Kjøbstad for fuldstændig berettiget til at forbedre sit Skolevæsen, uden at man der spørger om, hvorvidt den opfylder en Forpligtelse, eller den vil ordne sit Skolevæsen paa en mere fuldestgjørende Maa-de eller yde Bidrag til et Skolevæsenet vedkommende Formaal, der ikke særligt er omtalt i Lovgivningen? Staar det ikke uden Videre til Kjøbstæderne at indrette Betalingskoler og det baade for Drengene og Piger? Kunne de ikke sørge for tekniske Skoler? Mon Kjøbstæderne ikke og kunne oprette Kjøbstadsbibliotheker? Naar vi ikke blot have de nærværende Forhold for Øie, bør Lovgivningen jo og hjemle Kjøbstæderne en fri Adgang til udover

det lovbestemte mindste Maal at udvilde sit Skolevæsen paa den Maa-de, som nærmest svarer til Kjøbstadens Lærv, ligesom der overalt paa Landet maa være Ret og Opfordring til at indrette højere Skoler paa den Maa-de, som nærmest svarer til Forholdene paa Landet, hvor da en ligelig Understøttelse og Opmuntring ganste naturlig vil kunne gjes baade Land og Stad fra Finantsernes Side. Jeg skal ingen Indvending gjøre imod det Forslag, der er gjort om, at Alderstillagene udredes af Finantserne paa den Maa-de, som er foreslaaet i Udkastets § 21, men i det Hele kan jeg dog ikke Andet end fremstille den Betragtning til Overveieelse, om ikke det almindelige ledende Synspunkt fremdeles maatte være dette, at de Udgifter, som medgaa til den tvungne Undervisnings Gjenneførelse, til Laamaalets Opnaelse, maa Kommunerne i Principet selv udrede, hvorimod Spørgsmaal om Tilskuddene fra Statskassen naturlig kommer frem, hvor Kommunen vil gaa videre. Man kan ikke opstille denne Grændse som absolut — det veed jeg —, men naar man ikke vil forrykke det almindelige Hovedfundament, hvorpaa Forholdet mellem Kommunens økonomiske Forpligtelse og Muligheden af Tilskud fra ikke-kommunale Midler hviler, tror jeg, at dette maa være det ledende Synspunkt. Jeg fremhæver dette særligt over for Udkastets dels § 11 dels §§ 12 og 13. Saavidt jeg kan se, omhandler endnu § 11, ligesom de foregaaende Paragrafer, „Barn“ i den Betydning, hvori Ordet „Barn“ er taget i § 1, hvorimod utvivlsomt § 13, men formentlig ogsaa § 12, hvor der tales om det Tilfælde, at en Skole sætter sig til Maal, at Undervisningen afflutes ved en af de Examinere, der give dem, som bestaa samme, visse Retigheder, omhandle Skoler, hvori Undervisningen gaar ud over den Alder, som begrænses ved Reglen i § 1, forsaavidt den taler om Børn. Hvad nu disse §§ 12 og 13 angaar, forekommer det mig, at nogle af de her givne Bestemmelser dels tage for lidt Hensyn til Kjøbstæderne dels, nemlig § 13, ere tilfskaarne for meget efter de stæbliffelige Forhold. Var det ikke f. Ex. naturligere at give Amtskommunen udtrykkelig Bemyndigelse til at oprette Skoler, som de i § 13 omtalte, jeg vil nødig i en ny Lov kalde dem „Folkehøiskoler“, jeg vilde meget heller bruge det Udtryk, som findes i Loven af 8de Mars 1856: „højere Folkeskoler“. Der er en væsentlig Forskjel mellem disse Udtryk, skjøndt det synes, at Ordene lyde omtrent ens: der er noget Forvurende og Skuffende i dette Ord „Folkehøiskoler“. Men hvilket Ord man nu maatte vælge, det er som et æret Medlem fra Kjøbenhavn alt har ansøet under Henvisning til Norge, virkelig en Sag, som kunde fortjene alvorlig Overveieelse, om der ikke var Grund til for voynne Mennesker under tilbørligt Tilsyn at oprette Amtsskoler, som altsaa dels med Tilskud fra Amtskommunen dels fra det Offentlige paa en hensigtsmæssig Maa-de efter de forskellige stedlige Forhold